

MERCOSUR

In het EU-Mercosur-akkoord ontbreken hefboomen voor de bevordering van waardig werk en een sociaal-rechtvaardige transitie.

EU-MERCOSUR-akkoord: alle lichten op rood

Een jaar geleden, op 28 juni 2019 ondertekende de EU een principeakkoord voor een uitgebreid handelsverdrag met de landen van de MERCOSUR-regio. Het akkoord moet nog een lange weg afleggen door de Europese instellingen voor het effectief wordt aangenomen, maar nu al is er heel wat verzet tegen het akkoord in tal van lidstaten van de EU, ook in België. Vanwaar dit verzet? Beantwoordt dit handelsakkoord aan de principes die ons ACV-transitiecongres uitzette voor een handelsbeleid dat waardig werk en een sociaal rechtvaardige transitie nastreeft?

Waarom willen EU en MERCOSUR dit akkoord?

MERCOSUR is het grootste handelsblok in Latijns-Amerika, met de vier landen Brazilië, Uruguay, Paraguay en Argentinië. Tezamen vormen zij een vrije handelszone van 265 miljoen inwoners. Brazilië alleen staat in voor 209 miljoen inwoners en voor meer dan de helft van het inkomen van MERCOSUR.

Voor de EU en MERCOSUR is het een belangrijk akkoord, want het beoogt een vrije gemeenschappelijke markt te creëren van ca. 710 miljoen consumenten, goed voor ongeveer één vierde van het wereldinkomen. Het akkoord beoogt vooral de vrijmaking van douanetarieven. MERCOSUR zou 91% van de importtarieven voor EU-producten over 15 jaar vrijmaken en de EU gaat 92% van de importtarieven op MERCOSUR vrijmaken.

De exportproducten van de MERCOSUR-landen zijn vooral landbouwproducten, de grote drie 'soja, rundsvlees en suiker' en ook de bio-brandstof ethanol, rijst, mais en meel. Voor de export van de EU naar MERCOSUR gaat het vooral over industriële producten, in de eerste plaats over de toegang van de automobielsector en ruimer de technologische sector tot de MERCOSUR-markt. Soms wordt dan ook naar het akkoord verwezen als een *deal van cars for cows*. Niet verwonderlijk dus dat de *drivers* voor het akkoord in de MERCOSUR-regio vooral de agro-business en in de EU de industriële sector – vooral dan de automobielsector en dan nog het meest vanuit Duitsland – zijn.

Voor de Europese Commissie past dit akkoord in een offensieve visie op de positie van de EU in de wereld. Omdat het multilateralisme en de samenwer-

king binnen de Wereldhandelsorganisatie voor wereldwijde samenwerking in handel steeds moeilijker worden, wil de EU met sterke handelsregio's en economische sterke landen bilaterale handelsakkoorden sluiten. Belangrijk voor de EU hierbij is dat Europese standaarden en normen in industriële producten en diensten dan wereldwijde standaarden worden. Zo versterk je je positie op de wereldmarkt. Wat er achter zit is ook een visie van economische ontwikkeling van de EU met focus op het veroveren van exportmarkten buiten de EU. Die visie wordt uiteraard uitgedragen door de exportlanden binnen de EU, zoals Duitsland, Nederland en de Scandinavische landen. Door het grote handelsoverschot van de EU op de rest van de wereld (3,5% van het BBP) is het maar de vraag of het verder versterken van de export wenselijk is en sommige partnerlanden niet in de problemen brengt.

Respect voor fundamentele arbeidsnormen?

Waar het voor ons als ACV in de eerste plaats om draait is dat handel waardig werk nastreeft en dat dus de naleving van de fundamentele arbeidsnormen van de Internationale Arbeidsorganisatie centraal staan in elk

EU-handelsakkoord. Dat houdt ook de bescherming van onze eigen werknemers tegen sociale dumping in, met een gelijk speelveld voor beide partijen in het handelsakkoord!

Maar met het respect voor en de naleving van de arbeidsrechten en mensenrechten loopt het in de MERCOSUR-regio en inzonderheid in Brazilië behoorlijk mis. Human Rights Watch bracht in 2020 een vernietigend rapport uit over het respect voor de mensenrechten in Brazilië onder het regime van Bolsonaro. Het rapport meldt maar liefst 6.600 dodelijke slachtoffers door politiegeweld, folterpraktijken voor gevangenen, schendingen van rechten van kinderen, migranten, vrouwen, seksuele minderheden en inheemse bevolkingsgroepen. Het Internationaal Vakverbond heeft in zijn *Global Rights Index*¹ Brazilië op de lijst gezet van 10 slechtste landen ter wereld wat betreft het respect voor arbeidsrechten, wegens geweldplegingen op vakbondsluï en de afbraak van het recht op collectieve onderhandelingen. Brazilië heeft de fundamentele arbeidsnorm 87 van de Internationale Arbeidsorganisatie over syndicale vrijheid niet geratificeerd. De andere MERCOSUR-landen hebben wel alle fundamentele arbeidsnormen² geratificeerd, maar het loopt vooral fout met de naleving ervan. In Brazilië is er een groot probleem van kinderarbeid en dwangarbeid, vooral in de grote op export gerichte landbouwbedrijven of *latifundia*. In de periode 2000-2015 werd vooral onder de regering van president Lula (van de Arbeiderspartij) grote vooruitgang geboekt in de programma's ter bestrijding van dwangarbeid en kinderarbeid, maar die programma's werden onder Bolsonaro teruggedraaid. In het algemeen kennen de MERCOSUR-landen in de peri-

ode 2000-2015 een vooruitgang in sociale ontwikkeling, kwalitatieve jobs, behoorlijke inkomens en sociale bescherming en de strijd tegen ongelijkheid, maar in Argentinië en Brazilië werden sindsdien onder de rechtse pro-*business* regeringen van Macri en Bolsonaro de sociale ontwikkeling en arbeidsrechten teruggeschoefd.

Respect voor milieurechten?

Ook op het vlak van respect voor milieurechten, zijn er grote problemen in de regio. Vorig jaar stonden grote delen van het Amazonewoud in brand. De ontbossing om plaats te maken voor de agro-business in de grote drie (soja, suiker, rundsvlees) gaat met rasse schreden voort, niet gehinderd trouwens door de huidige Braziliaanse overheid. Milieuactivisten en ngo's vrezen dat het EU-MERCOSUR-akkoord deze voor het klimaat en milieu nefaste tendenzen nog zal aanmoedigen, door een versterkte exportvraag naar deze landbouwproducten vanuit de EU.³ Boerenorganisaties in Europa én in België vrezen de oneerlijke concurrentie van de Latijns-Amerikaanse agro-business, die niet aan dezelfde normen voor voedselveiligheid moet voldoen. De handhavingssystemen zijn zwak en het gebruik van pesticiden is hoog.

Hefbomen respect milieu en arbeidsrechten ontbreken

Het Europees Vakverbond en het Platform van de Vakbonden van MERCOSUR, aangesloten bij het IVV zien het vandaag voorliggend akkoord niet als een constructief kader voor de bevordering van waardig werk en een sociaal rechtvaardige transitie. Fundamentele bezwaren voor de vakbonden zijn het ontbreken van hefboomen in het duurzaamheids hoofdstuk van het akkoord voor de bevordering van arbeids-, milieu- en mensenrechten. De naleving van deze rechten kan

niet worden afgedwongen, want er zijn geen sancties voorzien in geval van schendingen. In hun verklaring richten de Latijns-Amerikaanse en Europese vakbondsleiders zich ook op de politieke context van dit akkoord. Is het opportuun om nu met deze regeringspartner in Brazilië, met de huidige staat van mensen- en arbeidsrechten en het misprijzen voor de democratie en de rechtsstaat een akkoord af te sluiten?

Hoe nu verder met akkoord?

Het EU-MERCOSUR-samenwerkingsakkoord is een zogenaamd gemengd akkoord. Het omvat een handelsakkoord – sinds het Verdrag van Lissabon is dat een EU-competentie – maar er is daarnaast ook een politiek samenwerkingsakkoord voorzien. Het handelsluit behoeft – indien er een afzonderlijk akkoord van gemaakt wordt – enkel een goedkeuring door de EU-instellingen (Europees Parlement, Europese Raad en Europese Commissie). De rest van het akkoord moet ook door al de parlementen van de lidstaten van de EU geratificeerd worden. Nu al hebben de parlementen van Oostenrijk, Ierland, Frankrijk, Luxemburg, Nederland en voor België de regionale parlementen van Wallonië en Brussel laten weten dat ze het akkoord in zijn huidige vorm niet kunnen goedkeuren. Omdat het akkoord niet coherent is met het Europese beleids- en wetgevend kader voor de bevordering van ecologisch en sociale duurzame ontwikkeling.

Voor het ACV beantwoordt dit akkoord niet aan de *eindtermen* die wij voor eerlijke handel en betere handelsakkoorden vooropstellen. Er is dit najaar werk aan de winkel: sensibiliseringscampagnes in de publieke opinie en bij onze leden en vooral *advocacy* bij onze politici om hen duidelijk te maken dat we betere handelsakkoorden willen waarin waardig werk en een sociaal-rechtvaardige transitie centraal staan.

| Karin Debroey |

1 <https://www.ituc-csi.org/ituc-global-rights-index-2019>

2 Vrijheid van syndicale organisatie en collectief onderhandelen, verbod op dwangarbeid, verbod op kinderarbeid, verbod op discriminatie op de werkvloer, zoals vastgelegd in de IAO-conventies

3 Voor rundsvlees zijn er wel strikte quota afgesproken, maar deze verhogen hoe dan ook de transatlantische handel in vlees, terwijl de Europese Commissie tegelijk een 'korte keten-strategie' voor landbouwproducten wil ontwikkelen. Begrijp wie kan!